

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hviivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

V. De Cvltv Sanctovm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

3. Dixi iniquo Iudici, Mat. 26. *A modo videbitis Filium hominis Sedentem à dextris virtutis Dei; & venientem in nubi- bus cæli. Iuxta meorum vocem Angelo- rum, Act. 1. Hic IESVS, qui assumptus est à vobis in calum; sic Veniet, quemadmodum vi- distis eum euntem in calum. Iuxta testem Apostolum, 1. Theff. 4. Ipse Dominus in iussu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de calo. Rom. 14. Omnes enim sta- bimus ante Tribunal Christi, & 1. Cor. 5. manifestari oportet, ut referat unusquisque propria corporis, pro ve gestit. &c.*

Causa est, Quia, Apoc. 3. *Ego vici, & sedi in regno Patris mei. Rom. 14. In hoc e- nim mortuus est, & resurrexit, ait de me Apostolus, ut mortuorum & viuorum do- minetur. Quare sic concludit idem Ro. 8. Quis est, qui condemnet? Christus IESVS qui mortuus est, qui & resurrexit, & est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro no- bis. Hi omnes Temerarij erunt Calui- no.*

XLIII. ANTICHRISTIANISMVS.

CALVINVS In meo Luthero-cal. q. 70. *Qui Christum per merita consecutum existimant, ut sit ca- put Angelorum, Temerarij sunt. Quanto minus Caput Ecclesiæ ipsum prædicabit?*

LUTHERANORVM aliqui negant quicquã sibi Christum meruisse. Vide in meo Luthero- cal. q. 8.

CHRISTVS. 1. Innumeris & factis, & vijs, modisque comprobauit dictum illud Apostoli, Eph. 1. *Ipsam dedit Caput supra omnem Ecclesiam. Vnde confitetur de me Ioannes. ca. 1. De plenitudine eius accepimus omnes, ut membra de Capite; Utque Rom. 8. Primogenitus sim in multis fratribus; Pater meus prædestinavit confor- mes fieri imaginis Filij sui. Ideo, Gal. 3. ipse*

dicor, qui tribuit vobis spiritum: Phil. 3. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ confi- guratum Corpori claritatis sue. Inde etiam 1. Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur; sic in Christo omnes viuificabuntur. Deni- que Ioan. 10. Ego sum Pastor bonus, &c. Ut sit vnus Pastor & vnum Ouille.

2. De Angelis verò pronunciatum est, de Me Colof. 2. *Qui est Caput omnis Principatus & Potestatis: parque ratio ceterorum est Ordinum angelicorum. Idcirco Mat. 4. Acceperunt Angeli, & mi- nistrabant mihi.*

V. DE SANCTORVM CVLTV.

QVÆSTIO XXI.

Sancti num in calis sint beati?

XLIV. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERO-CALVINISTÆ Sanctis bea- tam Dei visionem abnegare nil ambigunt; ut quos sub altari (quasi velo nondum scisso, q̄ altare aureum & Arcam diuidebat) ad vsque sæculi consummationem sessitare oporteat. Vide meum Luthero-cal. p. 1. q. 73.

CHRISTVS. Ego Veritas dixi la- troni, Luc. 23. *Hodie mecum eris in paradi- so; Non illo quidem Adami, Gen. 2. & 3. sed in altero, atque etiam beatiore, quã in quem rapui Paulum, 2. Cor. 12. supra tertium cælum. Et hic paradifus bea- torum est Regnum meum, pro quo roga- bat latro iustus, dicens; Memento mei, quando veneris in Regnum tuum, scilicet cælorum, ut bene Theophylactus & Am- brosius exposuerunt.*

Hoc

Hoc in regno gaudent animæ Sancto-
rum, & sequuntur Agnum, quocumque ierit:
Et velè Lymbome secuti sunt SS. Pa-
tres; meæ Diuinitatis & Visione & Fru-
itione Beati. *Qui autem me videt; videt
& Patrem meum.* Iamque Tum, *Hodie* vi-
dit me latro, videbitque sempiternum,
in quem desiderant Angeli prospicere; Non
quod conspectu meo careat; sed quòd
eo insatiabiliter exsatiati eum magis
magisque desiderent in infinitum.

2. Quòd, Eccl. 11. *facilius est coram Deo
in die obitus retribuere unicuique secundum
vias suas;* id quod in spe beatitudinis fie-
bat in veteri Test. at in Nouo reipsa,
Nam ibid. *In fine hominis denudatio ope-
rum eius.*

3. Vnde meus inquit, 2. Cor. 5. *Scimus;
quia, si terræstris domus nostra huius habita-
tionis dissoluatur; adificationem ex Deo ha-
bemus, Domum non manufactam, æternam
in cælis.* &c. *Vt absorbeat, quod mortale est,
à vita.* Et ego dixi, Ioan. 14. *In Domo cœ-
lesti Patris mei mansiones multe sunt, &c.
Et vado eas parare vobis.*

4. Dixi Ioan. 12. *Si quis mihi ministrat,
me sequatur; & ubi ego sum, illic & minister
meus erit.* Hocque amplius: *Si quis mihi
ministrauerit, honorificabit eum Pater meus.*

5. Huc adspirabat votum dicentis:
Heb. 9. *Cupio dissolui, & esse cum Christo:*
Non sub altari, non in cœli atrio; sed in
adito meo clauso, *ubi pueri mei mecum
sunt in cubili;* Luc. 11. *Vbi ego præinctus
ministro illis omne beatitudinis deli-
tium.*

6. Id quod graphicè depingitur istis:
Heb. 12. *Non accessistis ad montem Sion, &c.
fumosum; sed ad Ierusalem cœlestem, &
multorum millium Angelorum frequenti-*

*am, Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti
sunt in cælis, & spiritus iustorum, &c.*

7. Non sic olim, Hebr. 9. *adhuc prio-
re tabernaculo habente statum, propalata erit
Sanctorum via;* ceu nunc per Me propalata
est, Per quam & Stephanus, Act. 7. *vi-
dit apertos calos, & Me stantem à dexteris
Dei. Vidit & orauit: Domine Iesu suscipe Spi-
ritum meum;* & exauditus est pro reue-
rentia sua: Sicut & Ego simili in agone.

8. Denique Apocalypsis plena est
visorum in cælis cum Agno, cū Deo,
Sanctorum, Apoc. 6. 7. *qui amicti sto-
lis albis sunt ante Thronum Dei, & seruuunt
ei die & nocte in Templo eius: non in atrio,
aut sub Altari.*

QVÆSTIO XXII.

*An Sancti sanctè Coli, Inuocarique
possint?*

XLV. ANTICHRISTIANISMVS.

LVtherani iuxta & Calviniani in cly-
tos fama, virtute, miraculis & vitæ sancti-
monia viros haud ferunt Sanctos appellari, ab
Ecclesia verò declarari tales, colique fremunt
ac frendent. Vide prolixè in *Luthero-calv. par. 1.
quest. 74.*

CHRISTVS. Declarare Sanctos,
præsertim vitæ sanctè institutâ, beate-
que perfunctos; fas, dignum, perutile,
ac necessarium est.

1. Sic ego declaravi vtrumque Laza-
rum, vt viuere desierunt: Mendicum
quidem, Luc. 16. *Qui mortuus est, & por-
tabatur in sinum Abrahe.* Magdaleum ve-
rò dicens, Ioan. 11. *Lazarus Amicus noster
dormit: sed vado excitare eum.*

2. Similiter, Ioan. 15. *Vos amici mei e-
stis, si feceritis, qua dixi. &c. Quisquis sic
Ami-*

Amicus Dei constituitur, Sanctus idē declaratur. Sap. 7. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa Amicitia, & innumerabilis honestas &c. Infinitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vti sunt, participes facti sunt Amicitia Dei, propter Discipline dona commendati.*

3. Sic & per Angelum, Sanctam declaravi Mariam *Gratiā plenam*. &c. Item ipse Baptistam esse *plus quam Heliam*.

4. Sic per Lucam testatus sum, & Sanctum declaratum volui Stephanum, Petrum, Paulum. &c. Quod sanctus iussit Psaltes. 150. *Laudate Dominum in Sanctis eius.* Vide in *Genealog. p. 1. q. 20. Sat de Cultu; porro de Inuocatione.*

XLVII. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERO-CALVINISTÆ COMMUNITER FINIUNT:

1. Orari à nobis Sanctos, vt autores largitoresque gratiarum & gloriae.

2. Vt immediatos ad Deum Mediatores in Christi iniuriam.

3. Forte eos generatim orare pro Ecclesia:

4. Singulatim verò pro nemine.

5. Proinde inuocari eos Inutiliter ac Illicite. Vide in *Luthero-cal. q. 76.*

CHRISTVS. Singula isthæc expresso meo contraria Verbo, etiam Scripto, militant.

I. Ego sum; de quo Ps. 83. *Gratiam & gloriam dabit Dominus. Ps. 120. Auxilium meum à Domino.* Quò verius Iacobus c. 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.*

II. Per me est omne bonum, ita merentem à Patre. Vnde Col. 1. *In ipso complasuit omnem plenitudinem inhabitare; & per Eum reconciliare omnia.* &c. Item, 1. Ioa. 1. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* &c.

& totius mundi. Atque ipse dixi vobis: Quia, Ioa. 10. *Ego sum via, veritas, & vita;* Idcirco Ioan. 14. *Nemo venit ad Patrē, nisi per Me.* Ego ideo docui, Ioan. 16. *Petite in Nomine meo.* Vnde dicor, 1. Tim. 2. & 1. Ioa. 2. *Aduocatus vester apud Patrem.* Quare *Per me Reges regnant;* Per me Sancti orati orant, & mea fidelibus applicati merita impetrant.

III. Neque Fortè, neque Generatim solum, interpellant per Me apud Deum.

1. Verè enim dixit 2. Petrus. 1. *Dabo operam & frequenter habere vos commendatos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis.*

2. Vel ipse diues in gehenna pro fratribus supplicabat Abraham, *Luc. 16.* quantò magis Sancti mei, quorumcunque voluerint supplicū, meminisse supplices queunt?

3. Hinc, *Apoc. 5. XXIV.* Seniores vñi procidere coram Throno meo & Agno, aureasque effundere precum phialas.

4. Et verò etiam *Apoc. 6.* Martyrum animæ petunt vindictam de persecutoribus Ecclesiæ; quantò magis Misericordiam pro Fratribus?

5. Demum in Scripturis doceo passim Communionem esse Sanctorum vtriusque Triumphantis & Militantis Ecclesiæ, cuius Ego Caput sum, *Eph. 2. & 4. Gal. 4. Hebr. 12. Rom. 12. 1. Cor. 12.* Orant igitur certo; non fortè; generatim quoque.

IV. Quin & Singulatim orant Sancti, pro quoque Fidelium ritè inuocati, nò minus quam Phylacangeli mei. Sic ipse promisi, *Apoc. 2. Qui vicerit, & custodie-*

vic vsque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, & roget eas in virga ferrea: Meo sc. exemplo. Apoc. 3. Qui vicerit, faciam illum Columnam in Templo meo. &c. Dabo ei sedere mecum in Throno meo: sicut & Ego vici, & sedi cum Patre meo. At ego tam singulorum res ac vota procuro, quam vniuersorum: Ita & Sancti mei mecum. Facebant igitur eos inceslere profani.

V. Piè & vtiliter inuocari Sanctos, meus indicat Iob. 5. *Voca, si quis est, qui tibi respondeat & ad aliquem Sanctorum conuertere.* Et ipse ad Angelos clamabat, c. 19. *Miseremini mei vos silem Amici mei.* Ideo, c. 33. inquit: *Si fuerit Angelus loquens pro te, vnus de millibus miserebitur eius, & dicer: Libera eum.* Pium erat votum & precatio Iacob, Gen. 48. *Inuocetur nomen Meum super pueros hos, & nomina Patrum meorum.*

Dicunt Cacozelotæ, Christum per alios potius, quam sine alijs solum ipsum rogari: esse mihi iniuriam irrogari.

Ego verò dictum hoc, maledictum duco, ad insignem iniuriam meam.

1. Siccine, quem honorem mihi Centurio fecit, cum per feni ores me supplex adibat, Luc. 7. Isti ad iniuriam meam verterint?

2. Nimis ingrati interpretes, & iniqui! 2. Paulus, Rom. 15. ad iniuriam meam pro se apud me deprecationes fieri à Fidelibus postulasset?

3. Minus Sancti mei possent in cælis; quam in terris Moyses, qui meritò gloriabatur, Deut. 5. *Ego Sequester & medius fui inter Dominum, & vos: Meæ mihi Mediatura manet nihilo minus integra: ni-*

hil ei derogant, quin arroganti illi Submediatores mei. Horum ego rogatu, Heb. 7. *accedo per memetipsum ad Deum, semper viuens ad interpellandum pro vobis.*

Sed vide quemadmodum agant mecum pseudoxani: Iam negant me adorari oportere; supra q. 11.

Mox queruntur, Inuocatis Sanctis intercessoribus, honori meo derogari: Rursus volunt meam etiam Humanitatem versam in Deum, ac deificatam esse: supra q. 6. 9. Iterumque negant me verè Deum Dei Filium vnum cum Patre, & æqualem Patri credi debere, sup. q. 11. Qui talia in Magistrum; quæ non in Discipulos eius audebunt? Quo mirandum minus; quod veros Mei, Sanctorumque adoratores culpent vt idolatras: vt ij videantur, qui non sunt, veri Adoratores.

QVÆSTIO XXIII.

An Sanctorum RELIQUIÆ sint veneranda?

XLVII. ANTICHRISTIANISMVS.

LVTHERO-CALVINISTAE Sacras reliquias labolendas censent, vt ossa profana, & deductiones plebis. Vide in mea *Geneal. p. 1. q. 22.* & in *Luthero-cal. p. 1. q. 78.*

CHRISTVS. I. Hæmorrhoiisæ, Mat. 9. & turbæ agrorum, Mat. 14. vestis meæ simbriam tetigisse reuerenter, saluti fuit: idemque per mihi gratum, vt factum miraculi dignitate voluerim commendatum.

II. Deinde quia promisi, Ioan. 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet: & maiora horum faciet: idcirco vel*

D vni-

ymbra Petri, *Act. 5.* quos tangebatur, ægros pertanabat in plateas expositos. Pauli quoque sudaria & semicinctia, *Act. 19.* ad ægros delata tactu sanitates faciebant.

III. Meum verò *Sepulcrum*, tum aliis ab causis, tum reliquiarum Sanctitate ac veneratione *gloriosum* fore prædixit verè *Isaias, c. 11.* Id quod sic recte interpretatus & expertus est S. Hieronymus; qui gloriam sepulcri Dominici fat admittari, venerarique nequibat.

IV. Quod si honorem istum Sanctorum ossibus debite liciteque exhibitum voluit Deus in Veteri Testamento: quanto iustius ille defertur meorum Amicorum reliquijs in Testamento gratiæ?

1. Merito suo laudatur Moyses; quòd *Exod. 13.* secum ossa Iosephi exportavit in locum terræ sanctæ digniorem: Quales hodie Sanctorum translatio ratione multò iustiore frequentatur in honorem meum, Patrisque gloriâ insigniorè.

2. Quin Deus ipse Moysis sui reliquias honoravit sic, ut in secretiorem eas tumulum inferret. *Deut. 31.*

3. Mortuos suscitare, solius Dei est; cui verò eandem donavit gratiam Deus, permagni honoris est argumentum. Atqui eo Deus, 4. *Reg. 13.* ossa Helisæi fuit dignatus, ad mortui suscitationem solo tactu fortuito procuratam.

4. Rex Iosias Idololatrarum fana, & sepulcra evastabat, ossibus in cineres redactis; At solas prophete sancti reliquias sanctè iussit aservari. *4. Reg. 23.*

Quò detestabilior blasphemia est Lutheri in l. de abolenda Missa: *Deo, aiebat, nihilo maior cura est de Sepulcro suo, quam de bobus.*

QVÆSTIO XXIV.

Sanctorum IMAGINES an, & quatenus sint veneranda?

XLIX. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERANI ægrè, CALVINIANI minimè vel tolerandas esse volunt: Neutri verò vel tantillum venerandas pernegant, quin & omnem earum cultum detestantur. Docui in meo *Luthero-calv. p. 1. q. 70. Mendace Antipap. p. 1. q. 7. & in Genealog. p. 1. q. 24.*

CHRISTVS. Sacri sacris debentur honores. Religionem autem rebus facit aut sua ipsarum conditio sacra, ut est Verbum Dei, & S. Sacramenta; aut institutio autoritasque virorum factorum, & finis rerum: ut imagines meæ atque Sanctorum.

1. Hisce Signis quia reuerentia Christi ac Cœlitum proponitur; iisdem religiosa quoque reuerentia debetur, quæ in rem significatam rite referatur. Sicut præcepi, *Mat. 5. Nolite iurare per Cælum, temerè; quia thronus Dei est; neque per terram, quia scabellum est pedum eius.*

Sanctè iurare licet, quia actus religionis est, Deo primario debitus, secundario terræ vel cœlo, ut Dei creaturis, quatenus relationem habent ad Deum. Sic & cum sacris imaginibus res habet.

2. Quod si creaturæ censentur Sanctæ ob relationem suam ad res sacras, quibus adhibentur: Vt *Exod. 3. Locus, in quo stas, terra sancta est,* ob Angeli sc. præsentiam. Vt *Exo. 12. Dies Pasche sancta & venerabilis erit,* ob significationem Agni. *Exod. 28. Vestes sanctæ Sacerdotum;*

Ila.

Isa. 11. *Sepulcrum meum erit gloriosum*: 2. Tim. 3. *Ab infantia Sacras Literas nosti*. Sacra, quia signa rerum sunt sacrarum. Ita iustus iubetur, *ut Phil. 2. in Nomine IESV omne genua fluctatur*. Quid est igitur cur Sacrae imagines minus honorentur; cum æquè rerum sint Sacrarum signa?

3. Ideo, saluo Decalogo, *Exod. 25*. Cherubini supra Propitiatorium honorierant: Et serpens æneus, *Num. 21*. Quæ rectè huc interpretantur S. Hieronymus ep. ad Marcellam, & S. Aug. l. 3. Trin. c. 10. Itaque Pf. 95. *Adorate scilicet illum pedum eius*: hac enim humilitate Ipse Deus adoratur: ita quoque in iconibus ad ipsius ac Sanctorum honorem institutis.

QVÆSTIO XXV.

An CRUX sit veneranda?

L. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHEROCALVINISTÆ nec crucem ferunt Christi, neque cultum eiusdem. Patet in mea Genealog. p. 1. q. 25. & in Luthero-caluin. par. 1. q. 82.

CHRISTVS. Tria blasphemant inimici Crucis meæ: Lignum, Signūque Crucis Permanens, ac Transiens, & debitum illis honorem sacrum abnegant: sed suo opte, sectatorumque malo.

I. **LIGNVM S. CRVCIS** ipsum venerandum est optimo cuique:

1. Quia illud ego elegi, dicens, *Ioa. 10. In hoc ego pono animam meam, & nemo tollit eam à me*. Quippe, *Isa. 53. Oblatus est, quia ipse voluit*. Act. 3. *Deus, qui prænunciavit per os omnium prophetarum pati Christum suum, implevit SIC.*

2. Quia Crux ea fuit Ara meà; & Ego Sacrificium ac Victimam, *Colof. 1. Hebr. 7. Pacificans per Sanguinem Crucis omnia*. In cuius typum Iacob, *Gen. 20. crexit lapidem, vixit, & vocavit Domum Dei.*

3. Quia Crux ea fuit Scala mea ad regnum. Vnde dixi *Ioan. 12. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras: & Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum*, Ideo *Phil. Humiliaui memetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.*

4. Quia Crux ea fuit Redemptionis innocuum instrumentum, & lectulus quietis meæ, ceu Figuræ prænotarunt, quas collegit *Damasc. l. 4. de fide. c. 12. Ut Lignum vitæ, Gen. 2. Arca lignea, domum Noe seruans, Gen. 8. Virga Moysis, Exo. 14. mare aperiens. Lignum, Exod. 15. dulcorans aquas. Serpens æneus, Gen. 18. exlatus. Ioa. 3. Sicut exaltavit Moyses. &c.* Vnde *Gal. 6. Vos igitur gloriari oportet in cruce Domini nostri IESV Christi, in quo est salus, vita, & resurrectio.*

5. Quia Cruce diabolum vici, ac triumphavi. Quò rectius de me, *Gal. 6. Chirographum decreti quod erat contrarium nobis, tulit de medio, affigens illud cruci, expolians principatus & potestates traduxit palam confidenter, triumphans illos in semetipso: vel ἐν δυνάμει τοῦ σταυροῦ, iuxta Orig. hom. 8. in Iosuen & Theoph.*

II. **SIGNVM PERMANENS S. Crucis** quodcunque venerabile est: ut de quo dixi, *Mat. 24. Tunc apparebit Signum Filij hominis in celo*. Id quod Calvinus, Musculus, Matloratus, negant de cruce accipiendum: At contra S. Patres *Orig. Chryf. Hier. Hilar. &c.* Cum itaque sit

D 2 Signum

Signum Meum, ac Vexillum Christi: Cùm locari cælo dignum; Cùm, vt ait *Aug serm. 130.* Angelorum manibus sit præferendum Iudici: Cùm sole clarius relucebit, vt sol & stelle sint inde obscurandæ, *Mat. 24.* planè omni honore dignandum S. Crucis signum est.

III. SIGNVM TRANSIENS S. crucis religiosa cum & Reuerentia & Frequentia vsurpandum est. Sic ostēdi Ioanni meo, *Apoc. 14. Habentes Nomen meum, & Nomen Patris mei in frontibus suis.* Vnde clamabant ij, *Apoc. 7. Nolite nocere terra & mari, neque arboribus; quousque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum.* Sicut *Ezech. 9.* signum Tau iubetur in frontibus gementium describi, Neque aliud sanguis agni; *Exo. 12.* in postibus domorum denotabat, quam crucis signum in frontibus fidelium. Plura in meo *Luthero-calv. p. 1. q. 82.*

QVÆSTIO XXVI.

*An DEVS, & Sancti rectè colantur
TEMPLIS?*

II. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERO-CALVINISTÆ præter Concionum & Sacramentorum Ministerium, vix aliud quicquam tribuunt templis: at in qua debacchantur, sunt plura.

1. Quæcunque loca seruire diuinis.
2. Non sacrificijs templa debent.
3. Non precibus.
4. Non Sanctis.

CHRISTVS. I. *Templa!* quin & *Situm* horum ad Orientem amo, voloque.

1. Huc enim verti orantes Me versus iubeo; iuxta *Nomen meum*, *Zach. 6.*

Vir Oriens Nomen eius. Ideo namq; *Ioan. 8. Ego sum LUX mundi; que illuminat omnem hominem*, *Ioan. 1.* à meo *Patre luminum* vnde ad orantes descendit omne bonum.

2. Ideo sic orari docui, *Matt. 5. Pater noster qui es in calis.* Qui ab Oriente moueri incipiunt, plaga omnium nobilissima; Vbi ego sedeo à dextris Patris. Vnde à Me, ceu Sole iustitiæ, veros adoratores in spiritu & veritate oportet illustrari.

3. Templum mihi locus voluptatis est & Paradisus. Atqui verò, *Gen. 2. Plantauerat Deus Paradisum à principio ad Orientalem plagam, παρὶς ἀνατολῆς:* anterior enim pars orbis est Oriens. *Gen. 4.* Huc versi comprecantur, qui sese peregrinos & exules ad patriam adspirare profitentur: ait *Greg. Nyssenus.*

4. Hic ego votis iustorum requirendus sum, quò ascendi. Atqui, *Ps. 67. Ascendit in calum calorum ad Orientem.* Atque indidem reueniam ad Iudicium: *Matt. 24. Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in Occidentem: ita erit Aduentus Filij hominis.*

5. Quòd si cordi mihi sit templorum situs; quanto magis ipsa templa volo? Ideo dixi, *Mat. 21. Domus mea domus orationis vocabitur.*

Quocirca *Ioan. 2. Auferte ista hinc profana hæreticorum dogmata omnia, & nolite facere Domum Patris mei domum negotiationis.*

II. VERBI DIVINI & Sacramentorum administrationi rectè instituuntur Ecclesiæ.

1. Exēplo mei, etsi varijs in locis prædicare solitus; præsertim tamen, *Mat. 26. quotidie apud vos sedebam docens in Templo.*

plō. Ioan. 18. Ego palam locutus sum mundo; Ego semper docui in Synagoga & Templo, quō omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil.

2. Similiter & Apostolos iussit Angelus: Act. 5. Ite, & stantes in templo loquimini plēbi omnia verba vite huius. & c. Ita Act. 13. Paulus & Barnabas ad prædicandum missi intrant in Synagogam. & c.

3. Ita primitiua Ecclesia sacras Ædes à priuatis domibus habuit distinctas. 1. COE. II. Nunquid domos non habetis ad mand. & bib., aut Ecclesiam Dei contemnitis? 1. Cor. 14. Mulieres in Ecclesiis taceant; si quid autem volum discere, domos viros suos interrogent.

III. SACRIFICIIS patrands Mihi Tēplā ritē dedicantur; vt quæ sacris aris propria sint domicilia; Arē autem solis seruiant Sacrificijs; adeo vt ab Aris Tēpla uenerationem titulumque sibi inueniant. Quantus autem cunque Altarium sit numerus, vnus tamen eorum omnium sum Dominus solus Deus verus; in quo omnes Aræ sunt vna; sicut & Sacrificiū vnum est, quoties illud eun que repetitū ritē patretur. Vnde Heb. 13. Habemus ALTARE, de quo edere non habent potestatem, qui Tabernaculo deseruiunt. Et 1. Cor. 10. Non potestis Mensæ Domini, & mensæ demoniorum participes esse.

IV. ORATIONIS quā publicis, quā priuatis Ædes sacræ religiose destinantur.

1. Quia, Mat. 21. ex Isa. 56. Domus mea Domus orationis vocabitur. Veluti & Salomon orabat, 3. Reg. 8. & 2. Paral. 6. vt Deus fundendas in Templo preces exaudiret: Et vero sic facturum sese promisit Deus 3. Reg. 9. Atque re ipsa præ-

stitit, Annæ, 1. Reg. 1. ante Tabernaculum precanti; Dauid, 2. Reg. 7. Daniel, à Templo procul in Babylone, versus hoc tamen orabat. Dan. 6. Luc. 2. Anna nō discedebat de Tēplo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte ac die. Luc. 18. Publicanus ascendebat ad orandum. Petrus & Ioannes, Act. 3. ascendebāt in Templum ad horam orationis Nonam. Eunuchus, Act. 8. venit adorare in Ierusalem. Vide meū Luthero calu. pa. 1. q. 82. & in Genal. par. 1. q. 26.

QVÆSTIO XXVII.

An sit tolerabilis Templorum Dedicatio, & Ornatus?

LII. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERO-CALVINISTÆ. Dedicatio templorum est *κακοζήλια* Iudæorum.

2. Ceremoniæ dedicatoriæ sūt quasi magicæ.

3. Sanctificari templum impiè creditur.

CHRISTVS I. Equidem scripturam dictare vnquam Legem volui de Templis Deo inaugurandis; eo quod legem ipsi naturæ impressissem.

1. Vnde, nulla Dei iussione sed ex se ipso, ab Natura instinctus Moyses, Num. 7. consecrauit Tabernaculum ac aram: Templum primitus. 2. Paral. 7. Salomon: Secundò Esdras l. 1. c. 6. Tertiò Machabæus lib. 1. cap. 4. Quas inaugurations annuas ipse mea præsentia eohonestauit. Ioan. 10.

2. Eadem quoque Magistrā Naturā Deo grati festa agamus gaudia post grandis operis perfectionem.

3. Quin ipse Deus, orbe condito, in signum quasi legitimæ, diei septimæ benedixit, eamque æternum voluit sanctificatam.

4. Quò sanctior Vfus ille perpetuus cōsecrandi in populo Dei persistit, hodie vniuersalis persistit, Ecclesiâ meâ ita sanciente per Felicem IV. ante 1000. annos: *Solemnitates dedicationum per singulos annos celebranda sunt.* Malè igitur vt κακοζηλία culpatur iudaica, quod ex ipsa haustum est natura.

II. CEREMONIÆ Consecrationis piæ sunt, non superstitiosæ. Stat pro ijs in lege naturæ Jacob *Gen. 28.* qui erexit lapidem sacrificaturus; eum consecrauit fundens oleum desuper; locumque appellauit Bethel, id est, domum Dei. Nulla hic magiæ suspicio. In statu legis, *Exo. 40. Num. 7.* Moyses sanctè egit Tabernaculum consecrando. In euangelij æuo feliciorè clarè docet meus Apostolus, *I. Cor. 11.* ecclesias sacris vñibus solis destinatas esse, velut profanis ædes priuatæ.

III. EFFECTVS consecrationis rectè creditur, & est Sanctificatio.

1. Nam *Leuit. vlt.* *Quicquid semel fuerit consecratum Domino, Sanctū Sanctorum erit.* Quocirca *Matt. 23.* *Va vobis duces cæci, qui dicitis: Quicumque iurauerit per Templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debet. Stulti, & cæci: quid enim maius est, aurum, an Templum, quod sanctificat aurum?* *I. Tim. 4.* *Sanctificatur enim per Verbum Dei, & orationem.* Ideo, *3. Reg. 9.* *Exaudiui orationem tuam, Salomon, & sanctificauit Domum hanc, quam edificasti.* Vnde *Heliodus* verè dicebat. *2. Mac. 3.* *In loco illo est verè Dei virtus quadam;*

nam ipse, qui habitat in calis, uisitor est & adiutor loci illius.

LIII. ANTICHRISTIANISMVS.

LVTHERO-CALVINISTÆ multipliciter arguunt sacrum Templorum ornatum; strenui sectatores Petrobrusianorum & Wiclistarum, Vide in mea *Genealog. p. 1. q. 27.*

CHRISTVS, 1. Deum ipsum Patrem meum in hoc coarguit hæretica impietas; qui, *Exo. 25. 26. 27. &c. 39.* Tabernaculum suum fieri præcepit ornatum. Laudatique sunt rectè ac iure merito per Moysen, qui *Num. 7.* certatim munera contulerunt ad ornatum.

2. Dauid ac Salomon æuiternam hic memoriam, isthuc gloriam sibi inueniunt per Templi structuram, sumptus, ac ornatum. *1. Paral. vlt. &c.*

3. Nunquid ipse dilaudauit pauperulam viduam, *Mat. 12.* duo minuta mittentem in Gazophylatium. Admirantibus verò meis, *Mat. 13.* templum: *Aspice quales structura: nihil quicquam arguere volui, Laudauit autem profusum vnguētum pretiosum esse super caput meum potius, quam vt pauperibus erogatum fuisset; Mat. 14.*

4. Nimirum oportet impleri istud *Isa. 60.* *Domum Maiestatis meæ glorificabo. & quæ plura ibidem eximia.*

QVÆSTIO XXVIII.

An BENEDICTARVM vsus rerum, atque Peregrinationum sit licitus?

LIV. ANTICHRISTIANISMVS.

MOS vsusque benedicendi aquam, panes, cereos, ramos, &c. à Waldensibus irridetur; à Flagellantibus dicuntur res eæ scintillæ in-

lae infernales: ab Lutheranis Magia, ab Calvinisticis ritibus ethnicis, ab alijs aliter perulenter traditur.

CHRISTVS. I. Ego verò Exemplum pariter & Documentum dedi vobis.

1. Exemplum *Mat. 14. & Luc. 9.* dum in cælum suspiciens panes benedixi, ac multiplicavi. *Et quis ex vobis arguet me de peccato?*

2. Documentum tradidi per Apostolum, *1. Tim. 4. Omnis creatura Dei bona est; & nihil abijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per Verbum Dei, & orationem.* id est, ait Chryl. & Theophyl. Omnis creatura bona est & munda; si tamen foret mala & immunda; sanctificaretur per Verbum.

II. Ad pellendos dæmones eam valere benedictionem Sacerdotalem, satis inde liquet; quòd, *Num. 5.* aqua ab Sacerdote maledictionibus affecta, adulteræ ventrem inflaret, fœmurq; putrefaceret, vt primum gustasset. Quò vis maior rebus inesse debet benedictis.

3. Quod item, *Num. 19.* docet aqua cineribus mista; qua aspersi ab legalibus delictis expiabantur; sic volente Deo, teste *Heb. 9.* Quale & istud erat, quod, *4. Reg. 2.* Helizus tale aquas perlanarit.

4. Idemque, *4. Reg. 5.* per aquas Iordanis ab lepra Naamanum emundavit.

5. Sic, *Mar. 6.* oleo vngebant ægros: Apostoli, & curabantur. In quibus nec suspicio necromantiæ, aut ethnicismi, vel suspitionis inhære potest. Vide *Luthero-cal. p. 1. q. 86.*

LV. ANTICHRISTIANISMVS.

LUTHERO-CALVINISTÆ pariter omnes cū priscis Hagiomachis, & Iconoclastis omnem ad Christi & Sanctorum templa seu Memorias, &c. peregrinationem execrantur, ceu superstitionem acidololatriam. Vt liquet in mea *Genta log. p. 1. q. 29.*

CHRISTVS. Equidem vidi, teste *Ioannē 12.* etiam Gentiles ascendere Ierosolymam procul aduentantes, & adorare: neque vnquam id improbare cogitavi.

2. Neque *Act. 8.* Eunuchus Æthiops vllam meruit reprehensionem, sed gratiam solidam, quod orationis causa Ierosolymam peregrinaretur.

3. Paulus quoque *Act. 20.* festinabat sanctè eodem, vt Pentecosten celebraret cum sanctis. Id quod *S. Hier. epist. 17.* in exemplum peregrinationis rectè adducit.

4. Et vero Deus instituit olim, *Deut. 16.* vt omnes ter in anno ad Tabernaculum, seu Templum peregrinationem obirent.

5. Quà in Dei cultu laudatur merito Helcana cum vxore Anna, *1. Reg. 1.* Tuleruntque præmium facti.

6. Ac ne veteris solum Legis id opus seruile duceretur; ipse ego, *Luc. 2.* cum Matre ac Iosepho pro more pio id frequentans approbau.

Porro vide in meo *Luthero-cal. par. 1. q. 87.*

Huc usque de Triumphantis Ecclesie Capite CHRISTO, eiusque Corpore Sanctorum debite colendo. Purgantes Anima, quia & ipse: ad Comprehensores beatos sunt adiudicata, licet indebiti ad nouissimum teruncium per solutione destinantur; beatos tamen sunt vicissim.

missima: ea causa hic quoque locum suum gra-
dumque tenebant proximum à Beatiss.

um; sed post cuiusque vitæ finem.
Quo in futuro est Remissio venialium,
& satisfactio pœnarum de mortali-
bus.

VI. DE PURGATO- TORIO.

QVÆSTIO XXIX.

An sit Purgatorium?

LVI. ANTICHRISTIANISMVS.

LVTHERO-CALVINISTÆ id negant &
detestantur vniuersi. Vide in mea *Genal.*
p. 1. q. 31.

CHRISTVS. Esse purgatorium
equidem euidenter docui, cum dixi:
I. Matth. 12. esse peccatum quod neque in
hoc saculo, neque in futuro remittitur. Inq;
sententiam hanc plena cum fide con-
cesserunt S. Patres: Aug. l. 21. Ciu. c. 24.
Greg. l. 4. Dial. ca. 39. Bern. hom. 66. in
Cant. in hoc solo acquieuit loco aduer-
sum hæreses. Neque (vt vult Pet. Mar-
tyr) id per exaggerationem, aut
comminationem dixi: Nam ita & in-
fernus esse quis negaret, isto item sic
interuerso dicto meo: *Ite in ignem æ-*
ternum.

2. Deinde loquebar de perfecta re-
missione venialis culpæ vt temporalis
pœnæ, in altero saculo: non de sola cul-
pa. Neque ea omnium est immanitas
peccatorum, quin aliqua, vt venialia
quoad culpam, & mortalia, quoad pœ-
nam, isthic expientur ad remissio-
nem.

3. Neque futurum saculum intelligo,
quod sequetur post extremum iudici-

4. Istud autem Marci ca. 3. *Non habet*
remissionem in æternum, id est, nunquam
dum vixero. Sicut Ioan. 13. *Non lauabis*
mibi pedes in æternum, scilicet quoad vi-
uam.

II. Dixi Matth. 5. Luc. 12. *Esto consen-*
tiens aduersario tuo cito, dum es in via: ne
tradat te Iudici, & Iudex tortori, & mittaris
in carcerem. &c. *Aduersarius* est vel lex
Dei, aut Deus, contraria Carni præci-
piens: vel Conscientia, Dei Legem
semper obiectans peccanti: Hæc sunt
nobiscum in via vitæ. Ita S. Patres ex
meliore sententia: *Iudex* est Christus,
Ioan. 5. *Carcer* est infernus, &c.

Scopus parabolæ est, (etsi Ochinus
ex Chryl. male neget esse parabolam)
Rectè rationes tuas cum Deo institu-
as, dum viuus, & facilem remissionem
pœnæ debitæ impetrare potes: Non
expectes futurum saculum, in quo se-
uerissimè exigentur debita omnia. Ita
Tertullian. Cyprian. Orig. &c. qui hinc
inferunt esse Purgatorium: vnde da-
tur exire per soluto nouissimo terun-
cio.

III. Dixi Matth. 5. *Qui dixerit fra-*
tri suo. &c. reus erit Iudicio, Concilio, Ge-
hennâ. Certum est hæc rectè de pœnis
in foro Dei iniungendis exponi: Vt ea
S. Aug. lib. 1. de serm. Dom. In monte cap. 19.
exponit de pœnis animarum post hanc
vitam. *Item* certum est, distingui ge-
nera pœnarum & culparum. *Item* cer-
tum est aliquas pœnas pro leuioribus
culpisse Temporales, id est, purgato-
rias,